

**Leiðbeiningar um reglur um fjárhagsaðstoð sveitarfélaga,
sbr. 21. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga,
nr. 40/1991, með síðari breytingum**

LEIÐ A
Framfærsla barna talin með

Félags- og tryggingamálaráðuneytið
Desember 2009

Reglur um fjárhagsaðstoð hjá [sveitarfélagi]

Öll sveitarfélög skulu tilgreind sem hafa sameinast um félagsmálanefnd eða hafa með öðum hætti ákveðið að vinna saman að félagsþjónustu í samræmi við 7. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga og hafa sameinast um að nota þessar reglur.

I. kafli

Almenn atriði

1. gr.

Inntak fjárhagsaðstoðar

Skylt er að veita fjárhagsaðstoð til framfærslu einstaklinga og fjölskyldna sem ekki geta séð sér og sínum farborða án aðstoðar, sbr. IV. og VI. kafla laga um félagsþjónustu sveitarfélaga, nr. 40/1991, með síðari breytingum, sbr. og III. kafla reglna þessara.

Heimilt er að veita einstaklingum og fjölskyldum aðstoð vegna sérstakra aðstæðna, m.a. vegna heimilisstofnunar, náms eða óvæntra áfalla, sbr. IV. kafla reglna þessara.

Gefa skal sérstakan gaum að fjárhagslegum og félagslegum aðstæðum barnafjölskyldna og meta sérstaklega þarfir barna vegna þátttöku þeirra í þroskavænlegu félagsstarfi, í samræmi við 30. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga, með síðari breytingum, sbr. og 17. og 18. gr. þessara reglna.

Jafnan skal kanna til þrautar rétt umsækjanda til annarra greiðslna, þar með talið frá almannatryggingum, atvinnuleysistryggingum, lífeyrissjóðum og sjúkrasjóðum stéttarfélaga, svo og skal kanna rétt til aðstoðar samkvæmt lögum um námsstyrki.

Fjárhagsaðstoð skal veitt í eðlilegum tengslum við önnur úrræði félagsmálanefndar, svo sem ráðgjöf og leiðbeiningar, í samræmi við V. kafla laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.¹

2. gr.

Framfærsluskylda

Hverjum manni er skylt að framfæra sjálfan sig, maka sinn og börn yngri en 18 ára. Fólk sem er í skráðri sambúð í Þjóðskrá á sama rétt til fjárhagsaðstoðar og hjón. Sambúðin skal hafa verið skráð í Þjóðskrá í a.m.k. eitt ár áður en umsókn er lögð fram, sbr. 19. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga. Sama gildir um sambúð einstaklinga af sama kyni.

¹ Við mat á fjárþörf umsækjanda getur umfangsmikil þekking á félagslegum réttindum reynst nauðsynleg hjá starfsmönnum félagsmálanefndar. Í 18. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga er kveðið á um að félagsmálanefndir skuli leitast við að hafa á að skipa menntuðu fólki í félagsráðgjöf eða á hliðstæðu sviði til að annast félagslega ráðgjöf.

3. gr.

*Lækkun grunnfjárhæðar*²

Hafi umsækjandi hafnað atvinnu eða sagt starfi sínu lausu án viðhlítandi skýringa er félagsmálanefnd heimilt að greiða lægri fjárhæð til framfærslu en tilgreind er í III. kafla reglna þessara þann mánuð sem hann hafnar vinnu svo og mánuðinn þar á eftir.

Sama á við atvinnulausan umsækjanda sem ekki framvísar skráningarskírteini eða dagpeningavottorði frá Vinnumálastofnun án viðhlítandi skýringa.

4. gr.

*Réttur fylgir lögheimili*³

Umsókn um fjárhagsaðstoð skal leggja fram í lögheimilissveitarfélagi. Þurfi fólk á skyndilegri aðstoð að halda í dvalarsveitarfélagi er skylt að veita tímabundna aðstoð. Skal um það haft samráð við lögheimilissveitarfélag og aðstoð metin og veitt í samræmi við reglur þess. Lögheimilissveitarfélag endurgreiðir dvalarsveitarfélagi kostnaðinn, sbr. 14. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

5. gr.

Form fjárhagsaðstoðar

Fjárhagsaðstoð skal að jafnaði veitt sem styrkur. Fjárhagsaðstoð er einungis veitt sem lán óski umsækjandi þess eða könnun á aðstæðum leiðir í ljós að eðlilegt sé að gera kröfur um endurgreiðslur með tilliti til eigna og framtíðartekna, sbr. 25. og 26. gr. þessara reglna, sbr. og 22. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

Lán eru vaxtalaus.⁴

6. gr.

Tímabil samþykkis hverju sinni

Fjárhagsaðstoð skal að öðru jöfnu vera greidd einn mánuð í senn og skulu ákvarðanir um aðstoð að jafnaði ekki ná yfir lengra tímabil en þrjú mánuði. Þegar umsækjandi fær jafnframt bætur frá Tryggingastofnun ríkisins og ljóst er að aðstæður hans muni ekki breytast, er heimilt að samþykkja aðstoð í sex mánuði í senn. Aðstæður þeirra sem fengið hafa fjárhagsaðstoð lengur en sex mánuði skulu kannaðar sérstaklega, félagsleg ráðgjöf veitt í samræmi við V. kafla laga um félagsþjónustu sveitarfélaga og máli vísað til Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna ef við á.

Í undantekningartilvikum er heimilt að veita fjárhagsaðstoð vikulega vegna sérstakra aðstæðna.

² Heimild til að skerða grunnfjárhæðina hjá þeim sem hafnar vinnu eða hefur sagt starfi sínu lausu byggir á því að umsækjandi hafi ekki sýnt fram á, á sannfærandi hátt, að hann hafi leitast við að framfæra sjálfan sig, sbr. 2. gr. reglna þessara. Hjá þeim sem er atvinnulaus en framvísar hvorki skráningarskírteini né dagpeningavottorði byggir heimildin á því að hann hafi ekki kannað að fullu rétt sinn til annarra greiðslna, sbr. 4. mgr. 1. gr. reglna þessara. Sveitarfélögin setji sér lágmarksfjárhæð vegna þessara tilvika.

³ Lögheimili manns er sá staður þar sem hann hefur fasta búsetu, sbr. 1. mgr. 1. gr. lögheimilislaga, nr. 21/1990. Telji starfsmaður dvöl umsækjanda í sveitarfélaginu, sem skráður er þar með lögheimili, ekki ígildi fastrar búsetu, sbr. ákvæði lögheimilislaga, skal tekin ákvörðun um hvort málið verði sent *mannatalsskrifstofu sveitarfélagsins* til nánari athugunar.

⁴ Lagt er til að lánin séu vaxtalaus. Er það gert til að einfalda frágang mála og í ljósi þess að þeir sem fá lán hjá félagsþjónustunni eru lágtekjufólk.

7. gr.

Fjárhagsaðstoð aftur í tímann

Fjárhagsaðstoð er aldrei skylt að veita lengra aftur í tímann en fjóra mánuði frá því að umsókn er lögð fram, sbr. 3. mgr. 21. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

II. kafli

Umsókn um fjárhagsaðstoð⁵

8. gr.

Umsókn og fylgigögn

Umsókn um fjárhagsaðstoð skal leggja fram hjá félagþjónustunni í lögheimilis-sveitarfélagi umsækjanda. Í neyðartilfellum er heimilt að leggja umsókn fram í dvalarsveitarfélagi, sbr. 4. gr.

Umsókn skal undirrituð á sérstök umsóknareyðublöð, þar sem fram komi upplýsingar um umsækjanda, þar með talið lögheimili, fjölskyldugerð, nafn maka og barna á framfæri og nákvæmar upplýsingar um tekjur og eignir. Umsókn skal fylgja staðfest skattframtal vegna síðastliðins árs, yfirlit yfir allar tekjur og aðrar greiðslur til umsækjanda og maka hans þann mánuð sem umsókn er lögð fram og mánuðinn á undan, þar með taldar greiðslur frá Tryggingastofnun ríkisins, lífeyrissjóðum, Atvinnuleysistryggingasjóði, sjúkrasjóðum stéttarfélaga eða öðrum aðilum, barnabætur, mæðra- og feðralaun og meðlög eftir því hvort leið a eða b í leiðbeiningum þessum er valin.

Umsækjandi getur veitt öðrum skriflegt umboð til að sækja um aðstoð fyrir sína hönd.

Þegar umsækjandi er atvinnulaus skal hann framvísa skráningarskírteini frá Vinnumálastofnun er staðfestir atvinnuleysi hans. Njóti umsækjandi réttar til atvinnuleysisbóta skal hann framvísa dagpeningavottorði. Hafi umsækjandi ekki fengið atvinnuleysisbætur vegna veikinda skal hann framvísa læknisvottorði. Hafi hann ekki skráð sig hjá Vinnumálastofnun, án viðhlítandi skýringa, hefur það áhrif á fjárhæð, sbr. 3. gr. þessara reglna.

9. gr.

Upplýsingar um tekjur og fjárhag umsækjanda

Félagsmálanefnd getur, ef þörf krefur, aflað frekari upplýsinga um tekjur og eignir umsækjanda, m.a. hjá skattayfirvöldum, atvinnurekendum, Tryggingastofnun ríkisins, lífeyrissjóðum og Atvinnuleysistryggingasjóði. Skal það gert í samráði við umsækjanda. Neiti umsækjandi að veita upplýsingar um fjárhag sinn eða maka stöðvast afgreiðsla umsóknar hans.

Skylt er að veita félagsmálanefnd eða starfsmönnum hennar upplýsingar úr skattframtölum þeirra sem leita fjárhagsaðstoðar. Sama gildir um upplýsingar úr skattframtölum lögskylds framfæranda, enda hafi umsækjandi veitt félagsmálanefnd og/eða starfsmönnum umboð til að afla þessara upplýsinga, sbr. 24. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

⁵ Vakin er athygli á þjónustu Ráðgjafarstofu heimilanna (www.rad.is) sem þjónar öllu landinu. Félagsmálanefnd eða starfsmenn hennar geta ákveðið að beina umsækjanda til stofunnar samhliða því að taka málið til umfjöllunar og afgreiðslu. Ákvörðun um að beina umsækjanda til stofunnar má ekki að tefja mat á fjárþörf umsækjanda og getur reynst nauðsynlegt að veita aðstoð án tafar. Niðurstæða Ráðgjafarstofunnar yrði síðan höfð til hliðsjónar við ákvörðun um framhaldsaðstoð og leiðbeiningar.

III. kafli
Réttur til fjárhagsaðstoðar
Mat á fjárþörf og útreikningur fjárhagsaðstoðar

10. gr.
Mat á fjárþörf

Við ákvörðun á fjárhagsaðstoð er grunnfjárhæð, sbr. 11. gr., lögð til grundvallar og frá henni dregnar heildartekjur, sbr. 12. gr.

Tekið skal tillit til sérstakra aðstæðna eftir því sem við á, sbr. reglur þessar.

11. gr.
Grunnfjárhæð
Framfærsla barna talin með

Fjárhagsaðstoð til einstaklings 18 ára og eldri miðast að lágmarki við 125.540⁶ kr. á mánuði, hér eftir nefnd *grunnfjárhæð*.

Grunnfjárhæðin hækkar miðað við fjölskyldustærð⁷ eftir því sem hér segir:

Einstaklingur	<i>grunnfjárhæð</i>	x	1	125.540 kr.
Tveggja manna fjölskylda	“	x	1,6	200.864 kr.
Þriggja manna fjölskylda	“	x	1,8	225.972 kr.
Fjögurra manna fjölskylda	“	x	2,0	251.080 kr.
Fimm manna fjölskylda	“	x	2,2	276.188 kr.

og svo framvegis þannig að aukning vegna hvers fjölskyldumeðlims, sbr. 2. gr., nemur 0,2.

12. gr.
Tekjur umsækjanda
Framfærsla barna talin með

Allar tekjur umsækjanda og maka ef við á, í þeim mánuði er sótt er um og mánuðinum á undan, eru taldar með við mat á fjárþörf. Með tekjum er hér átt við allar tekjur og greiðslur til umsækjanda og maka,⁸ þ.e. atvinnutekjur, allar greiðslur frá Tryggingastofnun ríkisins nema greiðslur með börnum, greiðslur úr lífeyrissjóðum og sjúkrasjóðum stéttarfélaganna, atvinnuleysisbætur, fæðingarorlofsgreiðslur, meðlög, barnabætur, mæðra-/fedralaun, leigutekjur o.s.frv. og koma til frádráttar. Miða skal við heildartekjur áður en tekjuskattur hefur verið dreginn frá.

Húsaleigu- og vaxtabætur eru ekki taldar til tekna. Gert er ráð fyrir að húsnaðiskostnaði verði fyrst og fremst mætt með greiðslum vaxta- og húsaleigubóta, en einnig er gert ráð fyrir honum í *grunnfjárhæð*.

⁶ Fjárhæðin var miðuð við eftirtalda bótaflokka almannatrygginga í janúar 2005: Örorculífeyrir, tekjutrygging örorculífeyrisþega og óskert heimilisuppbót, samtals 84.245 kr. Er sú fjárhæð uppfærð miðað við vísitölu neysluverðs, síðast vísitöluna í desember 2009.

⁷ Þeir sem teljast til fjölskyldu í reglum þessum eru: Umsækjandi, maki hans eða sambúðaraðili og börn á framfæri sem eiga lögheimili á sama stað og umsækjandi.

⁸ Hér er átt við tekjur í skilningi laga um tekjuskatt, nr. 90/2003.

13. gr.

Greiðslur meðlags

Þegar tekjur umsækjanda eru við eða lægri en *grunnfjárhæðin* skal taka tillit til meðlagsgreiðslna með barni eða börnum sem umsækjandi hefur greitt með reglulega fram að þeim tíma að hann fær fjárhagsaðstoð. Hækkar fjárhagsaðstoðin sem nemur einu meðlagi eins og það er á hverjum tíma með hverju barni. Umsækjandi skal sýna fram á að hann hafi staðið í skilum með meðlag a.m.k. undanfarna þrjá mánuði. Átt er við meðlagsgreiðslur hverju sinni, en ekki uppsafnaðar meðlagsskuldir.

Sérákvæði

14. gr.

Atvinnurekendur, sjálfstætt starfandi einstaklingar og fólk í hlutastörfum

Atvinnurekendur og sjálfstætt starfandi einstaklingar, sem hafa lægri tekjur en sem nemur *grunnfjárhæð*, eiga rétt á fjárhagsaðstoð að því tilskildu að þeir hafi stöðvað atvinnurekstur og leitað réttar síns til atvinnuleysisbóta í samræmi við ákvæði laga um atvinnuleysistryggingar, nr. 54/2006, sbr. og 4. mgr. 1. gr. reglna þessara.⁹

Sé umsækjandi sjálfstætt starfandi eða launþegi í hlutastarfi með tekjur undir *grunnfjárhæð* skal gerð krafa um að viðkomandi skrái sig hjá Vinnumálastofnun og leiti að fullu starfi.

15. gr.

Mat á tekjum bænda

Stundi umsækjandi búrekstur skal mat á tekjum byggt á skattframtali síðasta árs vegna umsókna, sem berast fyrir 1. júlí, en með umsóknum sem berast síðar skal einnig fylgja rekstrar- og efnahagsyfirlit uppfært til 30. júní sl. Þá liggja einnig fyrir greiðslumark búsins, breytingar á bústofni, yfirlit yfir eignir og skuldir aðrar en þær er tengjast viðkomandi rekstri, auk tekna utan bús undanfarna tvo mánuði. Fjárförf skal miða við grunnfjárförf, sbr. 10. gr.

16. gr.

Námsmenn

Einstaklingar sem stunda nám sem er lánshæft hjá Lánasjóði íslenskra námsmanna geta að öðru jöfnu ekki sótt um fjárhagsaðstoð. Sama á við um maka eða sambýlismann námsmanns, enda sé gert ráð fyrir framfærslu maka við útreikning námslána.

⁹ Í þeim tilgangi gefa fólki svigrúm gætu sveitarfélögin ákveðið að fella inn í þessa grein ákvæði um að gera ekki kröfu um að atvinnurekendur og sjálfstætt starfandi einstaklingar hafi stöðvað rekstur fyrsta mánuðinn sem sótt er um aðstoð. Í þeim tilvikum yrði umsækjanda skylt að leggja fram skattframtal og leitast yrði við að afla rekstrar- og efnahagsreiknings, uppfærðs til næstu mánaðamóta fyrir umsóknardag, sé um bókhaldsskyldan rekstur að ræða.

IV. kafli Heimildir vegna sérstakra aðstæðna¹⁰

17. gr.

Aðstoð til tekjulágra foreldra vegna barna á þeirra framfæri¹¹

Heimilt er að veita foreldrum, sem hafa haft tekjur undanfarna fjóra mánuði sem eru við eða lægri en *grunnfjárhæðin*, sérstaka fjárhagsaðstoð. Um er að ræða aðstoð til að greiða fyrir daggæslu barns í heimahúsum, leikskóla, skólamáltíðir, lengdan skóladag, sumardvöl og/eða þátttöku barns í þroskandi félags- og tómstundastarfi. Viðmiðunarmörk aðstoðar með hverju barni eru 10.000 kr. á mánuði.

Heimilt er að veita tekjulágum foreldrum fjárstyrk vegna náms 16 og 17 ára barna þeirra. Hér er átt við foreldra sem hafa haft tekjur á eða undir *grunnfjárhæð* undanfarna 12 mánuði eða lengur. Skal styrkurinn miða að því að greiða áætlaðan bókakostnað, skólagjöld og ferðakostnað til og frá skóla.

18. gr.

Námskostnaður barna í skóla fjarri heimabyggð

Heimilt er að taka sérstakt tillit til námskostnaðar barna tekjulágra foreldra sem ekki geta sótt framhaldsskóla í heimabyggð. Við mat á fjárþörf skal taka mið af aðstæðum fjölskyldu, m.a. fjárhag hennar og fjarlægð skóla frá heimili. Skilyrði fyrir aðstoð vegna náms barna fjarri heimabyggð er að sótt hafi verið um námsstyrk samkvæmt lögum um námsstyrki, nr. 79/2003¹² og fjárþörf síðan metin að teknu tilliti til námsstyrksins.

19. gr.

Námsstyrkir¹³

Námsstyrki er heimilt að veita í eftirfarandi tilvikum og miðast aðstoðin við *grunnfjárhæð* ásamt skólagjöldum og bókakostnaði:

- a) til einstaklinga 18–24 ára, sem ekki hafa lokið grunnskóla eða framhaldsskóla vegna fjárhagslegra og/eða félagslegra erfiðleika,
- b) til einstæðra foreldra 18–24 ára, sem ekki hafa lokið grunnskóla eða framhaldsskóla og hafa haft atvinnutekjur undir einni milljón krónum undanfarna tólf mánuði,

¹⁰ Rétt er benda einstæðu foreldri á ákvæði barnalaga, nr. 76/2003, þar sem fjallað er um heimildir til að úrskurða framfærsluskyldan aðila til að inna af hendi sérstök framlög vegna útgjalda við skírn barns, fermingu, vegna sjúkdóms eða greiftrunar eða af öðru sérstöku tilefni. Er rétt að starfsmenn félagsþjónustunnar kynni sér í heild ákvæði IX. kafla barnalaga sem fjallar um framfærslu barna. Í 60. gr. er fjallað um úrskurð vegna sérstakra útgjalda.

¹¹ Átt er við aðstoð til heimila þar sem börnin búa hjá foreldrum eða foreldri sínu.

¹² Þessi lög tóku gildi 1. júlí 2003 og fjalla um námsstyrki til jöfnunar á fjárhagslegum aðstöðumun nemenda í framhaldsskólum. Styrkirnir eru eftirfarandi, sbr. 3. gr.: Dvalarstyrkur, sem samanstendur af ferðastyrk, fæðisstyrk og húsnæðisstyrk, skólaakstursstyrkur og sérstakir styrkir. Námsstyrkjanefnd auglýsir eftir umsóknum um styrki fyrir vor- og haustönn og úthlutar styrkjum. Menntamálaráðherra setur reglugerð um ákvæði laganna þar sem mælt er fyrir um frest til að skila umsóknum o.fl. Í þessu sambandi er rétt að athuga einnig 12. neðanmálgrein.

¹³ Enn fremur skal vekja athygli 18 og 19 ára umsækjenda ára á menntunarframlagi, sem þeir geta sótt um hjá sýslumanni, sbr. 62. gr. barnalaga, nr. 76/2003. Á þetta við um þann hóp ungs fólks sem meðlag hefur verið greitt með fram að 18 ára aldri. Framfærsluskyldu lýkur er barn verður 18 ára. Skyldu til greiðslu meðlags lýkur fyrir þann tíma ef barn giftist nema sýslumaður ákveði annað. Framlag til menntunar eða starfsþjálfunar ungmennis er heimilt að ákveða samkvæmt kröfu þess allt til þess er það nær 20 ára aldri.

Í þessu sambandi er einnig rétt að athuga 11. neðanmálgrein.

- c) til einstaklinga sem hafa verið atvinnulausir eða þegið fjárhagsaðstoð í sex mánuði eða lengur og hafa ekki lokið grunnnámi sem gefur rétt á námsláni.

Starfsmaður skal meta námsframvindu í hverju tilviki miðað við aðstæður hvers og eins. Nemandi skal leggja fram yfirlit yfir skólasókn mánaðarlega og einkunnir í annarlok. Miðað skal við að námið leiði til þess að nemandi geti síðar hafið nám sem er lánshæft hjá Lánasjóði íslenskra námsmanna.

Ákvarðanir um námskostnað skulu teknar fyrir hverja önn og er heimilt að halda námsaðstoð áfram með hliðsjón af námsframvindu.

20. gr.

Styrkur vegna húsbúnaðar

Fjárhagsaðstoð til kaupa á húsbúnaði er heimil í eftirfarandi tilvikum:

- a) til einstaklings, sem hefur lægri tekjur en sem nema *grunnfjárhæð*, er eignalaus og er að stofna heimili eftir a.m.k. tveggja ára dvöl á stofnun,
- b) til ungs fólks á aldrinum 18–24 ára, sem er eignalaust, með tekjur við eða undir *grunnfjárhæð*, hefur átt í miklum félagslegum erfiðleikum og er að stofna heimili í fyrsta sinn,
- c) til ungra foreldra á aldrinum 18–24 ára, sem eru eignalausir, hafa átt í miklum félagslegum erfiðleikum og eru að stofna heimili í fyrsta sinn.

Viðmiðunarmörk aðstoðar eru 100.000 kr. nema þegar einstaklingur er að flytjast á sambylí, þá eru mörkin 40.000 kr.

Húsbúnaðarstyrkir greiðast einu sinni.

21. gr.

Greiðsla sérfræðiaðstoðar

I. Heimilt er að veita fjárhagsaðstoð til greiðslu nauðsynlegra tannlækninga til einstaklinga sem hafa tekjur við eða undir *grunnfjárhæð* og fullnægja a.m.k. einu eftirfarandi skilyrða:

- a) hafa átt við langvarandi atvinnuleysi¹⁴ að stríða eða verið tekjulausir undanfarna sex mánuði eða lengur,
- b) eru lífeyrisþegar,¹⁵
- c) hafa notið fjárhagsaðstoðar til framfærslu til lengri tíma.

Viðmiðunarmörk aðstoðar eru 50.000 kr. á ári.

Kostnaðaráætlun tannlæknis skal fylgja með umsókn.

¹⁴ Með langvarandi atvinnuleysi er átt við atvinnuleysi sem varað hefur í sex mánuði eða lengur.

¹⁵ Athygli er vakin á rétti til eftirfarandi greiðslna vegna tannlækninga, skv. 42. gr. laga um almannatryggingar, nr. 100/2007 og reglugerð um þátttöku Tryggingastofnunar ríkisins í kostnaði við tannlækningar, nr. 576/2005, með síðari breytingum.

II. Heimilt er að veita einstaklingum í eftirtöldum aðstæðum fjárhagsaðstoð til greiðslu viðtala hjá félagsráðgjöfum, geðlæknum og sálfræðingum, sem liður í umfangsmeiri aðstoð:

- a) einstaklingum á aldrinum 18–24 ára, sem alist hafa upp við mikla og langvarandi félagslega erfiðleika,
- b) einstaklingum sem hafa átt við mikla félagslega erfiðleika að stríða,
- c) einstaklingum eða fjölskyldum sem hafa orðið fyrir alvarlegum áföllum, svo sem skyndilegum ástvinamissi eða alvarlegu ofbeldi.

Viðmiðunarmörk aðstoðar eru 55.000 kr. á ári.

22. gr.

Útfararstyrkir

Heimilt er að veita aðstoð til greiðslu útfararkostnaðar þegar staðreynt hefur verið að dánarbúið getur ekki staðið undir útför hins látna. Viðmiðunarmörk eru 160.000 kr.

Eftirfarandi gögn þurfa að fylgja umsókn um útfararstyrk: Staðfest ljósrit af skattframtali hins látna, launaseðlar og greiðsluyfirlit frá tryggingum og lífeyrissjóðum, staðfesting frá stéttarfélagi um rétt til útfararstyrks, tilkynning sýslumanns um skiptalok á grundvelli eignayfirlýsingar, sbr. 25. gr. laga um skipti á dánarbúum o.fl., nr. 20/1991, eða einkaskiptaleyfi útgefið af sýslumanni til erfingja skv. 31. gr., sbr. 28. gr. laga um skipti á dánarbúum o.fl.

Heimilt er að veita eftirlifandi maka lán eða styrk vegna útfararkostnaðar þegar dánarbúið getur ekki greitt fyrir útför hins látna og eignir eftirlifandi maka eru ekki aðrar en íbúðarhúsnæði sem umsækjandi býr í.

Heimilt er að veita tekjulágu foreldri eða foreldrum fjárhagsaðstoð vegna útfararkostnaðar barns.

Samþykkt aðstoð greiðist gegn framvísun reiknings frá útfararstofu og annarra gagna um kostnað vegna útfarar.

23. gr.

Öryggishnappur

Heimilt er að veita lífeyrisþegum fjárhagsaðstoð vegna öryggishnapps. Skilyrði er að umsækjendur hafi einungis tekjur frá Tryggingastofnun ríkisins eða tekjur náí ekki *grunnfjárhæð* og þeir þurfi samkvæmt læknisvottorði öryggishnapp til að geta búið heima.

Styrkurinn nemi að hámarki hlut umsækjanda í stofnkostnaði sem Tryggingastofnun ríkisins greiðir ekki.¹⁶

¹⁶ Mikilvægt er að réttur til greiðslna frá Tryggingastofnun ríkisins hafi verið kannaður til hlítar.

24. gr.
Áfallaðstoð

Heimilt er að veita tekjulágum einstaklingum eða fjölskyldum fjárhagsaðstoð í eftirfarandi tilvikum:

- a) vegna skyndilegs missis búslóðar eða annars eignamissis sem orðið hefur vegna bruna, skriðufalla, snjóflóða eða annarra hamfara. Aðstoðin kemur einungis til álita þegar tjónþoli hefur ekki haft heimilistryggingu eða aðra tryggingu sem bætir tjónið,
- b) þegar rýma þarf íbúð af heilbrigðisástæðum er heimilt að veita aðstoð til kaupa á búslóð.

Viðmiðunarmörk aðstoðar eru 100.000 kr.

25. gr.
Styrkur eða lán til fyrirframgreiðslu húsaleigu

Heimilt er að veita þeim sem hafa haft tekjur við eða undir *grunnfjárhæð* í mánuðinum sem sótt er um og í mánuðinum á undan lán eða styrk til fyrirframgreiðslu húsaleigu. Þinglýstur húsaleigusamningur skal liggja fyrir eða önnur staðfesting um að samningur eigi við rök að styðjast.¹⁷ Miða skal við að leigufjárhæð sé í samræmi við leigu á almennum markaði. Hámark láns er 300.000 kr.

26. gr.
Aðstoð vegna sérstakra fjárhagserfiðleika

Heimilt er að veita einstaklingum, hjónum eða sambúðarfólki lán eða styrk vegna sérstakra fjárhagserfiðleika, að uppfylltum eftirtöldum skilyrðum:

- a) staðfest sé að umsækjandi hafi ekki aðgang að lánaþingreiðslu banka, sparisjóða eða annarra lánastofnana,
- b) fyrir liggja yfirlit starfsmanns félagsþjónustunnar eða Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna um fjárhagsstöðu umsækjanda,
- c) fyrir liggja á hvern hátt lán eða styrkur muni breyta skuldastöðu umsækjanda til hins betra.

Styrkur kemur einungis til álita hafi umsækjandi haft tekjur á eða undir *grunnfjárhæð* undanfarandi sex mánuði eða lengur.

Lán skal ekki veitt ef ljóst er umsækjandi muni ekki geta staðið undir afborgunum af því.

Heimilt er að veita fjárhagsaðstoð vegna greiðsluerfiðleika og til kaupa á nauðsynjum, svo sem gleraugum, fatnaði, heyrnartækjum og öðrum hjálpartækjum sem Tryggingastofnun ríkisins tekur ekki þátt í að greiða.

¹⁷ Þinglýstur samningur getur e.t.v. ekki legið fyrir fyrir en fyrirframgreiðsla hefur verið greidd.

27. gr.

Um fjárhagsaðstoð sem veitt er í formi láns

Skilyrði fyrir fjárhagsaðstoð í formi láns er að umsækjandi notfæri sér greiðsluþjónustu banka eða sparisjóða, enda liggi fyrir mat á endurgreiðslugetu umsækjanda.¹⁸

Ef veita á fjárhagsaðstoð sem lán og fyrir liggur að umsækjandi er þegar með eldra lán hjá félagsþjónustunni skal gera eldra lánið upp eða sameina það nýrri lánveitingu áður en nýtt lán er veitt.

V. kafli

Málsmeðferð

sbr. ákvæði stjórnisýslulaga, nr. 37/1993, og ákvæði XV. og XVI. kafla laga um félagsþjónustu sveitarfélaga

28. gr.

Könnun á aðstæðum

Kanna skal aðstæður umsækjanda svo fljótt sem unnt er eftir að umsókn um fjárhagsaðstoð hefur borist. Sama á við ef félagsmálanefnd berast upplýsingar um nauðsyn á aðstoð með öðrum hætti.

Félagsmálanefnd skal taka ákvörðun í máli svo fljótt sem unnt er og sjá jafnframt til þess að mál sé nægjanlega upplýst áður en ákvörðun er tekin.

29. gr.

Samvinna við umsækjanda

Öflun gagna og upplýsinga skal unnin í samvinnu við umsækjanda. Við meðferð umsóknar og ákvarðanatöku skal leitast við að hafa samvinnu og samráð við umsækjanda eftir því sem unnt er, að öðrum kosti talsmann hans ef við á.

30. gr.

Varðveisla gagna, trúnaður og aðgangur að gögnum

Málgögn er varða persónulega hagi einstaklinga skulu varðveitt með tryggilegum hætti. Hafi starfsmenn og fulltrúar í félagsmálanefnd kynnst einkahögum umsækjanda eða annarra í starfi sínu er þeim óheimilt að fjalla um þau mál við óviðkomandi nema að fengnu samþykki viðkomandi.

Umsækjandi á rétt á að kynna sér upplýsingar úr skráðum gögnum sem varða mál hans að svo miklu leyti sem það stangast ekki á við trúnað gagnvart öðrum.

31. gr.

Leiðbeiningar til umsækjanda

Við afgreiðslu umsóknar skal starfsmaður bjóða umsækjanda félagslega og fjárhagslega ráðgjöf og veita upplýsingar og leiðbeiningar um réttindi sem hann kann að eiga annars staðar. Berist skriflegt erindi sem ekki snertir starfssvið félagsþjónustunnar, skal starfsmaður í samráði við umsækjanda framsenda erindið á réttan stað svo fljótt sem auðið er.

¹⁸ Ráðgjafarstofa um fjármál heimilanna (www.rad.is), sem er til húsa að Hverfisgötu 6, Reykjavík, veitir heimilum um allt land ráðgjöf og metur fjárhag og endurgreiðslugetu einstaklinga og fjölskyldna. Það gera greiðsluþjónustur bankanna einnig.

32. gr.

Niðurstæða og rökstuðningur synjunar

Kynna skal niðurstöðu umsóknar svo fljótt sem unnt er. Sé umsókn hafnað í heild eða að hluta skal umsækjandi fá skriflegt svar þar sem ákvörðun er rökstudd með skýrum hætti með vísan til laga um félagsþjónustu sveitarfélaga og reglna sveitarfélagsins um fjárhagsaðstoð.

33. gr.

Rangar eða villandi upplýsingar.

Fjárhagsaðstoð veitt á grundvelli rangra eða villandi upplýsinga af hendi þess sem aðstoðina fær er endurkræf og getur félagsþjónustan endurkrafið viðkomandi um fjárhæðina samkvæmt almennum reglum kröfuréttar. Ef sannreynt er við vinnslu máls að upplýsingar sem umsækjandi hefur veitt eru rangar eða villandi stöðvast afgreiðsla umsóknarinnar.

34. gr.

Heimildir til ákvarðana samkvæmt reglum þessum

Starfsmenn félagsþjónustunnar taka ákvarðanir samkvæmt reglum þessum í umboði félagsmálanefndar eftir því sem við á í hverju sveitarfélagi.¹⁹

35. gr.

Kynning á ákvörðun um fjárhagsaðstoð²⁰

Þar sem starfsmenn félagsmálanefndar hafa umboð til að taka ákvörðun um fjárhagsaðstoð skulu þeir kynna umsækjanda niðurstöðu tryggilega og kynna honum um leið rétt hans til að fara fram á að félagsmálanefnd fjalli um umsóknina. Umsækjandi hefur að öðru jöfnu fjögurra vikna frest til að vísa máli sínu til félagsmálanefndar frá því honum barst vitneskja um ákvörðun. Félagsmálanefnd skal fjalla um umsókn og taka ákvörðun svo fljótt sem unnt er.

Ákvörðun félagsmálanefndar skal kynnt umsækjanda tryggilega og um leið skal honum kynntur réttur hans til málskots til úrskurðarnefndar félagsþjónustu.

36. gr.

Málskot til úrskurðarnefndar félagsþjónustu

Umsækjandi getur skotið ákvörðun félagsmálanefndar til úrskurðarnefndar félagsþjónustu.²¹ Skal það gert innan fjögurra vikna frá því umsækjandi barst vitneskja um ákvörðun félagsmálanefndar.

Reglur þessar²² voru samþykktar í félagsmálanefnd [sveitarfélags] og staðfestar af sveitarstjórn [sveitarfélags] í samræmi við 21. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

¹⁹ Sveitarstjórnir og eftir atvikum félagsmálanefndir skulu setja skýrt fram í reglum um fjárhagsaðstoð hvaða ákvarðanir starfsmenn geta tekið og hvaða umsóknir skulu fara fyrir félagsmálanefnd.

²⁰ Mismunandi er hvort ákvarðanir um fjárhagsaðstoð eru teknar af starfsmönnum, á deildarfundum eða einungis á fundum félagsmálanefndar. Þetta ákvæði verður því breytilegt eftir því sem við á í hverri félagsmálanefnd.

²¹ Úrskurðarnefnd félagsþjónustu hefur aðsetur í félags- og tryggingamálaráðuneytinu, Hafnarhúsinu v/Tryggvagötu.

²² Hér er átt við þær reglur um fjárhagsaðstoð sem sveitarstjórn eða sveitarstjórnir hafa samþykkt að félagsmálanefnd noti við ákvörðun á fjárhagsaðstoð.

Ef sveitarfélög hafa sameinast um félagsmálanefnd skulu fulltrúar allra sveitarfélaga sem aðild eiga að reglunum undirrita samþykkt þar að lútandi og hver og ein sveitarstjórn staðfesta þær þegar um byggðasamlag er að ræða.